

# Ο «Πουπουλένιος» από το ΚΘΒΕ | κριτική

 cityportal.gr/o-poypoylenios-apo-to-kthve-kritiki/

May 9, 2021



Με τη λάμψη στα μάτια και τον καημό στην ψυχή για τα σφραγισμένα, ακόμη, θέατρα, μείναμε σπίτι βράδυ Σαββάτου και με την ψευδαίσθηση ότι είμαστε σε αίθουσα, μπλεχτήκαμε στα βραδυφλεγή νήματα του εξεζητημένου, τολμηρού, ιδιαίτερου, ΜακΝτόνα, επειδή ένας «Πουπουλένιος» μπορεί να κρατήσει αμείωτο το ενδιαφέρον του θεατή και από οθόνης.

Το πολυδιάστατο έργο του πολυβραβευμένου συγγραφέα, είναι ουσιαστικά ένα μηρυκαστικό και αυτο-ανακλαστικό κομμάτι, αλλά κι ένας ευρύτερος διαλογισμός για την ηθική ευθύνη των κειμενογράφων και των φαντασιών τους. Το 2003, σε μια εποχή που το θέατρο στην Αγγλία ήταν πιο δεκτικό σε ελευθεριάζοντα συγγραφικά επιχειρήματα, πολλά ακροατήρια είδαν τον «Πουπουλένιο», ως υπεράσπιση της γενετικής έφεσης μυθοπλασίας και του δικαιώματος των συγγραφέων να εξερευνήσουν τη σκοτεινή πλευρά της δημιουργικής τους συνείδησης, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τους τι δύναται να «γεννήσει» το κοινό που θα βυθιστεί εκούσια στην ανάγνωση.

## Ο συγγραφέας

Το «Pillowman» προήλθε εν μέρει από την εμπειρία του McDonagh στη σύνθεση παραμυθιών, με ονόματα όπως The Chair and the Wolfboy, The Short Fellow and the Strange Frog, και The Violin and the Drunken Angel, στις αρχές της συγγραφικής του καριέρας. Προσπαθώντας να ξαναγράψει παραμύθια, όπως εκείνα της παιδικής του ηλικίας, συνειδητοποίησε ότι υπάρχει κάτι σκοτεινό σ' αυτά, που δεν μπορούσε να προσπεράσει.

Γεννημένος στα 1970, ο ιρλανδικής καταγωγής θεατρικός συγγραφέας, σεναριογράφος και σκηνοθέτης Μάρτιν ΜακΝτόνα, συγκαταλέγεται στα ταλέντα της Μεγάλης Βρετανίας κι όχι άδικα. Κατέχει τέσσερα βραβεία Tony, ένα Oscar για την μικρού μήκους ταινία «Six shooter» που προηγήθηκε της μεγάλης «In Bruges», μια οσκαρική υποψηφιότητα πρωτότυπου σεναρίου για την ταινία «Τρεις πινακίδες έξω απ' το Έμπινγκ στο Μιζούρι», ενώ για τη φημισμένη ταινία «Επτά ψυχοπαθείς» κέρδισε βραβείο σεναρίου Φεστιβάλ Βενετίας, βραβείο κοινού Φεστιβάλ Τορόντο, Χρυσές Σφαίρες ταινίας, σεναρίου, α' γυναικείου και β' ανδρικού ρόλου.

## Υπόθεση

---

Τα πάντα διαδραματίζονται στα κρατητήρια αστυνομίας ενός κράτους που δεν ονοματίζεται, όμως ανήκει σε καθεστώς ολοκληρωτικό. Κεντρικός ήρωας είναι ο Κατούριαν, ένας συγγραφέας ιστοριών τρόμου, ο οποίος συλλαμβάνεται ως ύποπτος για την αποτρόπαια δολοφονία τριών μικρών παιδιών, καθώς τα θύματα βρήκαν τον ίδιο βασανιστικό θάνατο με εκείνον που περιγράφει στις μυθοπλασίες του: το ένα υποχρεώθηκε να καταπιεί μήλα παραγεμισμένα με ξυράφια, το άλλο ακρωτηριάστηκε με μπαλτά και το τρίτο σταυρώθηκε και θάφτηκε ζωντανό.

Αναζητήσατε τον δολοφόνο στην πλοκή του έργου. Σημειώστε ότι τα φαινόμενα απατούν κι ότι δεν υπάρχει λογική εξήγηση για το «γιατί» και το «διότι». Άραγε, ο συγερός δολοφόνος είναι ο διανοητικά καθυστερημένος αδερφός του Κατούριαν, ο Μίσαλ ή μήπως όχι;

## Η παράσταση

---

Η εξαιρετικά δουλεμένη και με εικαστικό ενδιαφέρον παράσταση, σε σκηνοθεσία, σκηνικά και κοστούμια της Μαρίας Ανδρέου, μιλάει για φόβους των ανθρώπων που, λανθασμένα, πιστεύουν πως τους αφήνουν πίσω τους, όταν σβήνουν τα φώτα της νύχτας. Μάλιστα, σοκάρει απρόσμενα μια σκηνή στην πρώτη πράξη, όλους όσοι μείναμε «σημαδεμένοι» από κείνα τα συγκλονιστικά λεπτά του ντους στο Χιτσκοκικό “Ψυχώ”, πριν από έξι δεκαετίες, όταν ο εξαιρετικός Κατουριάν- Κατουριάν (Γιάννης Τσεμπερλίδης) σφάδαζε πάνω στο ανακριτικό τραπέζι.

Ωστόσο, για όλο το σκοτάδι της πλοκής και των εικόνων του το «Pillowman» κέρδισε το βραβείο Olivier το 2004, ως το καλύτερο θεατρικό έργο της χρονιάς, το βραβείο Drama Desk Award, απέσπασε το βραβείο Κριτικών Θεάτρου της Νέας Υόρκης και βραβεία Tony κι έχει μεταφραστεί σε πάνω από δέκα γλώσσες.

## Η αφηγηματική δυναμική του θεάτρου

---

Το πραγματικό θέμα του McDonagh στο κείμενό του, δεν είναι το φρικτό έγκλημα και η άδικη τιμωρία, παρόλο που αυτό θα εισπράξουν πολλοί θεατές, ως το «δια ταύτα» της υπόθεσης. Θαρρώ, πως το έργο δείχνει πρωτίστως τη συναρπαστική αφηγηματική δυναμική του ίδιου του θεάτρου. Εδώ, η σκηνοθεσία δεν κηρύσσει τη δύναμη των ιστοριών για να εξαργυρώσει ή να καθαρίσει ή να βρει έναν πυρήνα στερεής αλήθειας που κρύβεται ανάμεσα στις ψευδαισθήσεις της ζωής, δεν ανυψώνει τον αφηγητή ως ανώτερο ον, αλλά στιγματίζει έναν διανοούμενο συγγραφέα ως ωμό άνθρωπο που

μηχανεύεται τρόπους, μέσω φαντασιώσεων, να ενεργοποιήσει έναν νοσηρό εσωτερικό κόσμο και να φέρει στην επιφάνεια ένστικτα πρωταρχικά, ενεργητικά, αρχέγονα, αναγκαία, όπως το φαγητό κι η σαρκική επαφή.

Κάθε χαρακτήρας του έργου είναι ένα είδος αφηγητή. Οι αφηγήσεις κυμαίνονται από τα φρικτά παραμύθια του Κατουριάν ή τις βιαιότητες που ασκούν οι αστυνομικοί, από την βασανιστική ανάκριση, έως την απροσδόκητη ομολογία του ένστολου Άριελ για μια βαθιά τραυματική παιδική ηλικία.

## **Εντυπωσιάζει η σκηνοθετική γραμμή, όπου ένα γεγονός αμφιταλαντεύεται μεταξύ της αλήθειας και της ψευδαίσθησης.**

---

Οι εναλλαγές πλαστού και πραγματικού μοιάζουν με σκωτσέζικο ντους, με σαδομαζοχιστική συμπεριφορά, ενώ ο συσχετισμός καλού αστυνομικού – κακού αστυνομικού, οδηγεί τον έμπειρό θεατή σε μια εκδοχή του επιθεωρητή στο «Έγκλημα και Τιμωρία» του Ντοστογιέφσκι.

Στο μινιμαλιστικό ατμοσφαιρικό σκηνικό, το βιντεο-αρτ προσδίδει τρισδιάστατη αίσθηση στη σκηνή, όμως εντυπωσιάζει το σκοτεινό δωμάτιο – κρατητήριο. Έξοχη η σκηνή των δύο αδερφών σε μια άκρη του, καθισμένοι στο δάπεδο και φωτισμένοι σαν χρωματιστές κουκίδες στο σκοτάδι, σαν «αμαρτωλοί» σε καθολικό εξομολογητήριο, όπου οι ανακρινόμενοι ήρωες ακροβατούν μεταξύ πραγματικότητας και άθλιας μυθοπλασίας. Σημαντικός συντελεστής στις θεατρικές εικόνες, τις φορτισμένες συναισθηματικά και στα κάδρα εικαστικής ομορφιάς, οι φωτισμοί του Στέλιου Τζολόπουλου.

Ένας ακαδημαϊκός, θα μπορούσε να συμμαζέψει σ' ένα αναλυτικό συμπέρασμα τις αφηγηματικές πολυπλοκότητες και τις λογοτεχνικές εξελίξεις αυτού του έργου (περιλαμβάνουν κυρίως τον Κάφκα και τον Ντοστογιέφσκι), όπως κι ένας κοινωνιολόγος ή ψυχολόγος θα μπορούσε να επεκταθεί στις πηγές, στα αποτελέσματα της μυθοπλασίας και στην ηθική ευθύνη του συγγραφέα. Το πιθανότερο, ο ΜακΝτόνα, να θέλησε να «κοροϊδέψει» μια τέτοια εκδοχή και, απλώς, να ευχαριστήθηκε αυτό το παζλ των σκοτεινών και περίπλοκων γεγονότων που περιγράφει, χωρίς να νοιάζεται για κάποια τελική λύση.

Εύληπτη η μετάφραση της Χριστίνας Μπάμπου- Παγκουρέλη, καθώς λυπήθηκε τις βωμολοχίες και κράτησε ελάχιστη χυδαιότητα, αυτήν τη λεκτική που συνηθίσαμε ν' ακούμε από τα στόματα μπάτσων, άλλωστε οι ίδιοι δεν απεκδύονται το κοροϊδευτικό «φόρεμα» του μπάτσου, ενώ το έξυπνο καστ ηθοποιών υπηρετεί με τις οδηγίες της σκηνοθέτριας, αλλά ο καθένας δείχνει και την υποκριτική δεινότητά του.

## **Οι πρωταγωνιστές**

---

Το δίδυμο Σπύρος Σαραφιανός- Γρηγόρης Παπαδόπουλος, ως αστυνομικοί, αλληλοσυμπληρώνονται στη σκηνή και επιτυγχάνουν μια ισορροπία μεταξύ παραλογισμού και απειλής, που είναι σχεδόν Πίντερ, ιδίως στις σκηνές που στο άσπρο δωμάτιο επικρατεί η σιωπή κι οι «κουκουλοφόροι» μπάτσοι παραβάλλονται με τα γουρούνια. Προφανώς, η μομφή «μπάτσοι- γουρούνια- δολοφόνοι» είναι οικουμενική.

Ο Γιάννης Τσεμπερλίδης, ως Κατούριαν κι ο Χρίστος Στυλιανού, ως καθυστερημένος αδερφός Μίσαλ, εξαιρετικοί υποκριτές είτε μαζί είτε μόνοι τους, μεγεθύνουν το ερώτημα : τι είναι πραγματικό και τι ψεύτικο, παρότι τα γεγονότα εκτυλίσσονται μπροστά στα μάτια μας.

Μαύρο – το λες και κυνικό – χιούμορ, και γελοιοποίηση ορισμένων από τις καταστάσεις που αντισταθμίζουν τις πιο τρομερές πτυχές του έργου, σ' όλη τη διάρκεια.



Η φρέσκια παραγωγή του ΚΘΒΕ είναι μια έκπληξη, επειδή η θεατρική μεταφορά αυτής της «φρικαλέας» κωμωδίας, δεν αδικείται σε μια χαοτική σκηνή απ' αυτές που διαθέτει ο φορέας, αλλά η δράση εκτυλίσσεται σε λιτό σκηνικό χώρο και, χάρις στην κάμερα, έρχεται σε απόσταση αναπνοής από τον θεατή, αυξάνοντας την ένταση της παράστασης, όσο κι αν απουσιάζει η αληθινή διάδραση. Σαφώς, θα ήταν πολύ μεγαλύτερη η ενσυναίσθηση από την πλευρά των θεατών μέσα σε αίθουσα, επειδή η ζωντανή αλληλεπίδραση μεταξύ σκηνής και κοινού είναι – και θα είναι πάντα – μία και μοναδική.

### **Αυτός ο «Πουπουλένιος» κατάφερε να μας αρπάξει και να μας κρατήσει στο γυαλί.**

Με γρήγορους ρυθμούς και σφιχτή σκηνοθετική κατεύθυνση, τούτη η νέα παραγωγή του Κ.Θ.Β.Ε. διαθέτει υπέροχη άρθρωση από όλους τους συντελεστές, περνάει το μαύρο χιούμορ, τις ειρωνικές και σκοτεινές αποχρώσεις του κειμένου σε θεατές, που γνώριζαν τι επρόκειτο να δουν από την πολυθρόνα τους: Διάλογοι σε καταιγιστικό ρυθμό, που σπάνε την εγκιβωτισμένη αφήγηση των ιστοριών του Κατούριαν, γλώσσα ανάμεικτη από φιλοσοφικές και αγοραίες λέξεις, αποχρώσεις τρυφερές και σκληρές έως φρικώδεις, μια πλοκή αστυνομική με στοιχεία θρίλερ, η μοίρα και η αγωνία του καλλιτέχνη σε πρώτο πλάνο, γονεϊκά πειράματα και στο κέντρο όλων αυτών, τα παιδιά.

Η παράσταση είναι κατάλληλη θεατές άνω των 16 ετών.

## Η ταυτότητα της παράστασης

---

Μετάφραση: Χριστίνα Μπάμπου- Παγκουρέλη  
Σκηνοθεσία/ Σκηνικά- Κοστούμια: Μαίρη Ανδρέου  
Μουσική: Γιάννης Τσεμπερλίδης  
Φωτισμοί: Στέλιος Τζολόπουλος  
Βίντεο: Αθηνά Σωτήρογλου, Ευαγγελίνα Καρυοφύλλη  
Βοηθός σκηνοθέτη/Επιμέλεια κίνησης: Ευανθία Σωφρονίδου  
Β' βοηθός σκηνοθέτη: Νίκος Τσολερίδης  
Οργάνωση παραγωγής: Μαριλύ Βεντούρη

### Διανομή

Τουπόλσκι: Σπύρος Σαραφιανός  
Κατούριαν: Γιάννης Τσεμπερλίδης  
Άριελ: Γρηγόρης Παπαδόπουλος  
Μίσαλ: Χρίστος Στυλιανού

Πράσινο Κοριτσάκι: Ευαγγελίνα Καρυοφύλλη  
Βιντεοσκόπηση παράστασης: Νίκος Τσολερίδης  
Σκηνοθεσία: Μαίρη Ανδρέου  
Κάμερες: Νίκος Τσολερίδης – Ευαγγελίνα Καρυοφύλλη  
Ηχοληψία: Κλεάνθης Καραπιπέρης  
Μοντάζ – Μιξάζ: Νίκος Τσολερίδης- Ευαγγελίνα Καρυοφύλλη

Κείμενο Παύλος Λεμοντζής